

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De risicoparaagraaf is één van de verplichte paragrafen van de begroting (artikel 9 Besluit Begroting en Verantwoording BBV). Onder weerstandsvermogen wordt in algemene zin verstaan de mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen van de gemeente Westerwolde wordt bepaald door twee componenten: de (financiële) risico's en de weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Er is geen wettelijk grondslag die een minimum of maximum aan weerstandscapaciteit voorschrijft.

Deze paragraaf bestaat uit een inventarisatie van de weerstandscapaciteit en de risico's die zij op moeten vangen en een beoordeling van het weerstandsvermogen. Ook zijn aan het eind van deze paragraaf een aantal wettelijk voorgeschreven kengetallen opgenomen die behulpzaam kunnen zijn voor een beoordeling van de positie van de gemeente.

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan: het geheel aan financiële middelen dat beschikbaar is en aangewend kan worden om mogelijke risico's en omstandigheden op te vangen. De aanwezigheid van weerstandscapaciteit is belangrijk om te voorkomen dat ongewenste beleidswijzigingen moeten worden doorgevoerd wanneer zich niet afgedekte risico's voordoen.

De weerstandscapaciteit bestaat uit een incidenteel en een structureel deel, die beide worden gesplitst in onderdelen.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve, de begrotingsruimte en de post onvoorzien incidenteel. Deze capaciteit wordt aangewend om incidentele en, zo nu en dan, structurele financiële tegenvallers gedurende een begrotingsjaar op te vangen. In het volgende begrotingsjaar wordt, waar nodig, een oplossing gezocht voor tegenvallers met een structureel gevolg. De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

Incidentele weerstandscapaciteit	Bedrag
Algemene reserve per 1.1.2019 (vrij aanwendbaar)	€ 9.104.000
Begrotingsruimte (nadelig)	€ 1.047.000
Onvoorzien	€ 160.000
totaal	€ 10.311.000

Structurele weerstandscapaciteit

Deze weerstandscapaciteit wordt ingezet ter dekking van structurele tegenvallers, wanneer dekking op een andere manier niet lukt. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit onvoorzien structureel en de onbenutte belastingcapaciteit. De begrotingsruimte kan ook tot de structurele weerstandscapaciteit gerekend worden, wanneer het meerjarenperspectief positief is.

Structurele weerstandscapaciteit	Bedrag
Onvoorzien	€ 160.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 964.000
Begrotingsruimte (positief saldo jaarschijf 2022)	€ 224.000
Totaal	€ 1.348.000

Risico's

Een risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de gemeente. Een gemeente loopt tal van risico's. Een deel van de risico's wordt afgedekt door specifieke maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn het afsluiten van verzekeringen en het inrichten van de Interne Controle. Naast de afgedekte risico's, loopt een gemeente ook altijd risico's die niet kunnen worden afgedekt. Om te voorkomen dat er ingrijpende beleidswijzigingen moeten worden doorgevoerd zijn de risico's geïventariseerd. Voor de begroting 2019 wordt het risicobedrag gebruikt dat is berekend bij de jaarrekening(en) 2017. De incidentele financiële risico's werden daarbij geschat op € 2.125.000 en de structurele financiële risico's op € 367.000. Hier komt vanaf het jaar 2019 nog een structureel risico bij voor de raming van de ruimte onder het BCF plafond ad € 385.000. Voor de toelichting hierop op wordt verwezen naar het onderdeel financiële positie. De structurele financiële risico's komen hiermee uit op € 752.000.

Één van de risico's wordt hier vanwege de omvang/actualiteit nader toegelicht:

- Risico's overschrijdingsregeling: het college van burgemeester en wethouders vormt het bestuur van het openbaar onderwijs (O2SV). De overschrijdingsregeling bepaalt dat het algemeen vormende bijzonder onderwijs naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs wordt bekostigd. In het geval dat de gemeente meer geld uitgeeft aan het openbaar onderwijs dan via rijksbijdragen ontvangen wordt betekent dat ook een bedrag aan het bijzonder onderwijs beschikbaar gesteld moet worden. Voor de gemeente is dit een risico en hier is rekening mee gehouden. Over de jaren 2006-2010 is door het bijzonder onderwijs een claim ingediend bij de gemeente Vlagtwedde ter hoogte van € 2.000.000. Deze claim is door de Provincie uiteindelijk afgewezen. Op dit moment is er sprake van een hoger beroep wat is ingesteld. De totale claim die hier mee gemoeid is bedraagt circa € 2.500.000. De gemeente is echter van mening dat gezien de huidige uitspraken de kans klein is dat dit risico gelopen wordt met betrekking tot de overschrijdingsregeling.

Werkvoorzieningschap

Vanaf 1 januari 2015 is de WSW afgesloten voor nieuwe instroom en is de wachtlijst komen te vervallen. Het uitvoeren van de reguliere dienstverbanden, heeft de gemeente aan Wedeka en Synergon overgedragen. Indicatiestelling wordt uitgevoerd door UWV. De gemeente ontvangt de rijkssubsidie door de uitvoering van de WSW rechtstreeks van het Rijk.

Wedeka komt in de concept begroting 2019 uit op een nadelig saldo van € 6.547.000, terwijl de reserve volledig uitgeput is. Het nadelig saldo komt volledig voor rekening van de deelnemende gemeenten. Het aandeel van de gemeente Westerwolde in het nadelig saldo voor 2019 is $\pm$ 17,3 procent, zijnde € 1.132.631.

Ook vanaf 2019 komen de tekorten van Wedeka volledig ten laste van de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor Westerwolde bedraagt in 2020 t/m 2022 respectievelijk € 1.217.000; € 1.133.000 en € 1.056.000.

De concept begroting 2019 Afeer sluit met een negatief exploitatieresultaat van € 31.932.000. Na verrekening met de resultaten verbonden partijen Afeer en de SZW subsidieallocatie, resteert voor de deelnemende gemeenten een bijdrage van € 30.268.000. Het aandeel van Westerwolde hierin bedraagt € 3.699.000. Omdat Westerwolde de trajectbegeleiding in eigen beheer uitvoert, zijn met Afeer afspraken gemaakt dat de gemeente Westerwolde van Afeer een lumpsum vergoeding ontvangt van op jaarbasis € 950.000. Per saldo bedraagt de bijdrage 2019 van de gemeente Westerwolde € 2.749.000. Ook na 2019 komen de tekorten van Afeer volledig ten laste van de deelnemende gemeenten. De bijdrage voor Westerwolde, na verrekening van de lumpsum vergoeding ad € 950.000 bedragen voor de jaren 2020 t/m 2022 respectievelijk € 2.604.000; € 2.499.000 en € 2.443.000.

In het verleden heeft Afeer (Synergon) verliezen gedekt uit het eigen vermogen. Inmiddels heeft Afeer geen eigen vermogen meer. Eventuele tegenvallers zullen moeten worden opgevangen door de deelnemende gemeenten.

RSG

Als gevolg van de aantrekkende economie stijgen de kosten van bouwmaterialen en is er een toename van de vraag aan aannemers. Bij het in de markt zetten van de verschillende fasen verbouwing RSG is er een risico dat de offertes hoger uitvallen, dan het gevraagde krediet.

Financiële Kengetallen

Op 9 juli 2015 heeft een wijziging plaatsgevonden in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Deze wijziging houdt in dat met ingang van de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 zes kengetallen moeten worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing bij de begroting en de jaarrekening.

Deze kengetallen zijn erop gericht om de raad op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie (en het verloop daarvan) van de gemeente.

De zes kengetallen zijn in onderstaande tabel weergegeven en omvatten het volgende:

1. *Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen*

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

2. *De solvabiliteitsratio*

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

3. *Structurele exploitatieruimte*

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

4. *Grondexploitatie*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage.

5. *Belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het betreft hier de woonlasten meerpersoonshuishoudens in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar), uitgedrukt in een percentage.

Overzicht financiële kengetallen

Kengetallen	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	4%	10%	8%	12%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-18%	-11%	-11%	-8%
Solvabiliteitsratio	43%	42%	42%	41%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	-1,3	-0,4%	-0,4%	0,8%
Belastingcapaciteit	112%	onbekend	onbekend	onbekend

Met deze set van kengetallen wil de wetgever de raadsleden ondersteunen bij het geven van inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De netto schuldquote is niet primair gericht op een beoordeling van het weerstandsvermogen, maar beoogt inzicht te geven in de mate waarin de vaste schuld van de gemeente drukt op de begroting. De provinciale toezichthouder beoordeelt een schuldquote onder de 90 procent als minst risicovol. Met een netto schuldquote van rond de 4 procent kan geconstateerd worden dat de schuldenlast van de gemeente niet excessief op de begroting drukt.

De weergegeven kengetallen voor solvabiliteitsrisico, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit kunnen in de eerste plaats als aanvulling gezien worden op de beoordeling van het weerstandsvermogen. Gezien de relatief hoge belastingdruk binnen de gemeente is de mogelijkheid om middels belastingverhoging structureel ruimte binnen de begroting te creëren beperkt. Zij ondersteunen ook tevens de constatering dat de risico's op de grondexploitatie beperkt zijn.

Conclusie

De gemeente Westerwolde beschikt over een incidentele weerstandscapaciteit van € 10.311.000 om de incidentele risico's van € 2.125.000 af te dekken en een structurele weerstandscapaciteit van € 1.348.000 teneinde de structurele risico's van € 752.000 op te vangen. Dit betekent dat de gemeente Westerwolde voldoende weerstandsvermogen heeft.